

El Aguijón va tenir tres números de vida

Posar en marxa una revista penitenciària, escrita i pensada pels mateixos presos, encara és una quimera i es necessita, per tant, un decidit suport solidari. *El Aguijón*, la revista pensada des de la presó d'Osca, no es va forjar mai com un pamflet o com un mitjà de comunicació al servei de la direcció de la presó. Es va pensar en un vehicle de comunicació, per modest que fos, que defensés la llibertat de pensament, sense servilismes, sense por, sense condicionants, en definitiva.

El protagonista directe de la revista havia de ser el pres i les seves circumstàncies. Però el pres del nostre temps no sol contreure compromisos morals i ideològics i, cosa encara més greu, no vol pensar per compte propi i no defensa el dret a decidir per si mateix. Ara, la submissió està supeditada a la recompensa generalitzada que ofereix el règim disciplinari. Això porta que cada vegada es respongui menys a la ponderada arbitrarietat. La persona que hi ha rera de cada pres es va imbuïnt més i més d'un sentiment de derrota i passa a ser conformista i ronsejaire davant de qualsevol iniciativa.

Els presos d'Osca, com a mínim, giraren l'esquena a *El Aguijón*, penso que en part per la falta de solidaritat que senten cap a ells mateixos. Avui, a les presons s'admet sense parpellejar qualsevol situació que pugui ofendre i posar en ridícul la dignitat personal; la capacitat d'anàlisi ha entrat des de fa molt de temps en crisi. Les extralimitacions del poder no es contradiuen ni es contravenen mai, per temor de destacar i perdre per tant el reconeixement d'uns drets reglats, però aplicats capriciosament.

Ja no hi ha veus a la presó, fora d'honores i escasses excepcions que encara s'erigeixen en sonora protesta davant del que és abusi i aberrant. Preval la resignació i el silenci, o en tot cas una queixa compartida i a sotaveu, per la por generalitzada a la denúncia. A la presó, dret és revolució. Per això sempre hi ha alguna tasca revolucionària per complir. Però el sistema de les presons està forjat i programat, no per a

Andrés Torrijos Artés, condemnat a 23 anys, director d'*El Aguijón*, i autor de l'article que es publica en aquestes planes.

reformar, sinó per a ensorrar i anihilar el caigut.

El Aguijón va néixer amb la idea de ser una veu que parlés ben alt i amb la llibertat de pensament com a consigna. Però en honor a la veritat s'ha de dir que ha estat un projecte avortat, tant pel visible temor d'uns com per la majúscula ignorància d'altres. Els meus companys han preferit el silenci. És més fàcil romandre dies i dies ociosos als patis. S'han extraviat els codis morals que s'havien mantingut alerta durant tota l'època franquista. Abans, hauria faltat espai a les pàgines d'una revista, perquè massa presos estaven disposats a deixar constància del que pensaven i que existien.

Al principi vàrem ser cinc els presos que ens abocàrem de ple a la revista, amb la col·laboració d'Alfredo Claver, un professor del MEC, i una subvenció de la Diputació Provincial. Quatre dels cinc col·laboradors inicials van anar desapareixent de la presó, per llibertat o trasllat, i ningú no va voler reemplaçar-los. Jo i el professor vam continuar fent l'impossible, però no vam poder arribar més enllà.

No hi ha en aquestes línies la més mínima intenció d'infravalorar persones que pateixen la mateixa falta de llibertat que jo. Però alguna cosa ha passat i algú en deu tenir alguna responsabilitat. A les acaballes del franquisme, les escarransides biblioteques de la presó estaven plenes a vessar de gent interessada a aprendre i a llegir. Un llibre prohibit que circulés per la presó era devorat. Avui, les biblioteques estan força ben assortides, però és ben igual, perquè ningú no s'anima a llegir. En començar aquest curs es van apuntar a les classes que organitza el MEC a Osca només 20 interns. Al cap de pocs dies, els assistents no superaven la desena.

La peresa mental es palpa cada dia. Goethe, amb molt d'encert, defensava

“A les presons s'han extraviat els codis morals que s'havien mantingut alerta durant tota l'època franquista”

“Si haguéssim d'enumerar tots els que s'han girat d'esquena a la petició de col·laboració per la revista, ompliríem planes senceres”

“Són molts els que senten temor davant la realitat que els presos puguin expressar amb llibertat el seu pensament”

Mentides i falses promeses

Com apuntava Bertrand Russell, l'ofici de polític és mentir. *El Aguijón* va recórrer a demanar col·laboracions a molts polítics. Uns ni tan sols van donar senyals d'haver rebut la nostra petició i menysprearen el prec de participació que se'ls va fer. D'altres es van prendre la molèstia d'avisar de la rebuda de cartes gairebé suplicants i van prometre que la revista tindria alguna col·laboració seva. Però aquesta actitud, en realitat, era una mena de guanyar temps per fer-nos creure la seva falsa predisposició. La jurista Cristina Alberdi, membre del Consell General del Poder Judicial, va dir que tenia feina i que sentia no poder fer un article per a *El Aguijón*, però ens desitjava sort. El "contestatari" i crític Pablo Castellano ni va contestar a la revista, tot i que se li van enviar unes quantes cartes. Juan María Bandrés va respondre a la primera crida i va prometre que col·laboraria. Han passat les setmanes, els mesos i gairebé els anys, i no ha arribat ni una línia. Tot un exemple de vergonya i burla. L'arquebisbe Elías Yanes, al qual, com a la resta, se li havia enviat el primer número de la revista, es va justificar així: "Sento no poder-hi col·laborar. Tinc tants compromisos, que m'és totalment impossible col·laborar". L'arquebisbe no es va oblidar en la seva carta de

beneir els presos amb la verge del Pilar. Manuel Jiménez de Parga no va ni contestar. I Antonio Pedrol Rius va atorgar idèntiques carbasses. És inaudit que no es tingui la delicadesa de contestar una carta correcta de súplica. *El Aguijón* va lamentar de veres la plantada d'Elies Rogent, adjunt al Síndic de Greuges de Catalunya, que va dir en una estupenda carta que estava disposat a col·laborar. Si haguéssim d'enumerar tots els que s'han girat d'esquena a la crida de la revista, ompliríem pàgines senceres. Però també s'han fet el sord alguns intel·lectuals i periodistes de prestigi reconegut, potser perquè *El Aguijón* té una notorietat nul·la en la vida social i està dins d'un estret circuit marginal, i perquè durant el temps que es va distribuir gratuïtament ningú va cobrar ni un duro. El silenci per resposta va donar també l'erudit Fernando Sánchez Dragó. Coneixem prou bé la trajectòria d'aquest escriptor i el seu pas per la presó de Carabanchel. Sabem que part de la seva formació la va adquirir en aquella llunyana etapa. Però ara, en la seva situació privilegiada d'intel·lectual i home públic, menysprea els que se li acosten per demanar-li tan sols un moment per a una revista presidiària. Ara que tot allò que escriu o diu es converteix en

ingressos en el seu compte corrent, es fa difícil baixar a les arenes de la misèria. El desinterès per part de la premsa ha estat notori, amb comptadíssimes i molt apreciades excepcions. La premsa local d'Osca ha estat al corrent de la publicació de la revista, però sempre ha tingut altres qüestions de més interès informatiu. La periodista Glòria Barrenechea, de la Cadena Ser, va assegurar que en un dels seus programes de ràdio donaria suport solidàriament a *El Aguijón*, però mai no ha sortit res en antena. La sorpresa més desconcertant la va donar un "notable" dels medis jurídics catalans, un fiscal, considerat com un "progre" que entén la justícia amb franca transparència i que sap garantir l'esfera legal d'això mateix: la justícia. Antoni Gisbert va fer costat en privat a la revista i va donar la seva paraula que hi col·laboraria, però mai no s'ha fet honor a si mateix. Moltes promeses, però a l'hora de la veritat s'han passat olímpicament de dedicar un moment del seu temps a enriquir una modesta revista que no aspirava a altra cosa que a fer arribar al carrer l'eco de la veu del pres. En fi, aquest és el trist epíleg d'un projecte forjat en el calaix de l'oblit on es guarden les presons.

A.T.

que només mereix la llibertat i la vida qui sap conquerir-les diàriament. La presó avui només serveix a la gran majoria dels presos per perdre dues coses de summa importància: la sensibilitat i la fantasia. La capacitat d'idear escenaris és tenir viva la il·lusió, fins i tot després de passar molts anys tancat. I això no s'estila a la presó. Sembla que Cela té raó quan diu que resistir és guanyar. Aquesta fórmula pot aplicar-se perfectament a la vida intramurs, perquè en realitat són molts els que no resisteixen el pas del temps.

Però *El Aguijón* no ha pas sucumbit només per la falta de col·laboració dels presos. Una revista penitenciària que es caracteritzi per una línia combativa i que reveli aspectes denunciabls no hi ha dubte que resulta una rèmor molesta i incòmoda per als que detenen el poder. Són molts els que senten temor davant la realitat que els presos puguin expressar amb llibertat el seu pensament (les

nostres condemnes no diuen res que ens hagin d'empresonar les ments) i donin a conèixer els seus criteris. És millor un intern dòcil de clepsa al qual es pugui manipular més fàcilment. Les opinions o idees pròpies sempre seran un clar desafiament al sistema.

El Aguijón no va poder comptar mai amb el suport del director de la presó perquè no vam voler elaborar un pamflet d'aquells que pretenen estar en harmonia amb Déu i amb el diable a la vegada. Ningú de la plantilla professional no ha volgut tampoc escriure ni una línia a la revista, excepció feta del pedagog esmentat, que ha complert puntualment les seves promeses. En definitiva, la nostra revista no interessava ningú i passarem el forrellat per continuar contemplar el conformisme d'uns i la farsa rehabilitadora d'altres.

ANDRÉS TORRIJOS
Prisión Provincial de Huesca